

Valtion väyläverkon investiohjelman valmistelu vuosille 2023-2030

Alueelliset keskustelutilaisuudet 03/2022

Väyliä koskeva
lainsäädäntö

Kuinka Liikenne 12 suunnitelmaa toteutetaan

**Liikenne 12-suunnitelma asettaa
taloudellisen raamin, tavoitteet, kriteerit, painopisteet**

Strateginen tilannekuva

Verkon tarpeet

Valtion väyläverkon
nykytilanne ja kriittiset
tarpeet L12
suunnittelukaudella

Taustalla L12 kriteerit

Tieto tarpeista syntyy Väylän
laajan perustyn kautta mm.
selvitykset ja asiakastarpeet

Vuorovaikutus asiakkaiden ja
sidosryhmien kanssa

Laaditaan Väylävirastossa

Suunnitteluohjelma

Perustuu JTS:an

Priorisoi seuraavien
vuosien
suunnitteluhankkeet

Sisältää pvp:n ja muun
kehittämisen hanke-
suunnittelun kautta
rahoitettavat
suunnitteluhankkeet

ELYiltä ehdotukset
suunnittelukohteiksi

Investointiohjelma

Perustuu L12
rahoitusraamiin

Priorisoi hankkeet (ml.
toteutusjärjestys)

Sisältää kehittämis-
investoinnit, isot
peruskorjaushankkeet ja
hankekokonaisuudet

Ohjaa esityksiä
talousarvioiden
valmisteluun

Perussuunnitelma

Perustuu JTS:an

Perusväylänpidon
ohjelma

Sisältää väylien
hoidon, korjauksen
ja tukipalvelujen
toimenpiteet sekä
pienet parantamis-
investoinnit

Vaikutusten arviointi: hankkeiden arviointi, ohjelman arviointi kokonaisuutena
(ml. PRIO), arvio L12 tavoitteiden toteutumisesta

Mistä investointiohjelmassa on kyse?

- Vuosittain päivitettävä valtion väyläverkon investointiohjelma toteuttaa valtakunnallista Liikenne 12 -suunnitelmaa
- Investointiohjelma on Väyläviraston **ehdotus** rata-, maantie- ja vesiväylähankkeiden toteuttamisesta
- Eduskunta päättää kehittämishankkeiden toteuttamisesta
- Investointiohjelma sisältää
 - väyläverkon kehittämishankkeita
 - isoja peruskorjaushankkeita ja hankekokonaisuuksia
 - pienempiä parantamishankkeita
 - ehdotuksia EU:n tuella tai yhdessä kaupunkiseutujen tai elinkeinoelämän kanssa rahoitettavista hankkeista
- Investointiohjelma ei sisällä
 - käynnissä olevia tai jo päätettyjä hankkeita
 - hankeyhtiöitä

Liikenne 12 -suunnitelma ohjaa investointiohjelman valmistelua

- Valmistelussa keskeistä on toteuttaa Liikenne 12 -suunnitelman tavoitteita.
- Investointiohjelmahan valikoituu Liikenne 12 -suunnitelman tavoitteita ja strategisia linjauksia parhaiten toteuttavia, yhteiskuntataloudelliselta tehokkuudeltaan parhaimpia hankkeita.

Kaikki Liikenne 12 -suunnitelman tavoitteet ovat samanarvoisia ja sisältävät pyrkimyksen hillitä ilmastonmuutosta sekä vähentää liikenneonnettomuuksia.

Saavutettavuus

Liikennejärjestelmä takaa koko Suomen saavutettavuuden ja vastaa elinkeinojen, työssäkäynnin ja asumisen tarpeisiin.

Kestävyys

Ihmisten mahdollisuudet valita kestävämpiä liikkumismuotoja paranevat - erityisesti kaupunkiseuduilla.

Tehokkuus

Liikennejärjestelmän yhteiskuntataloudellinen tehokkuus paranee.

Investointiohjelman 2023-2030 sisällön valmistelussa keskeistä

- Uusien tai muuttuneiden hanketarpeiden läpikäynti ja tarkastelu osana investointiohjelman kokonaisuutta.
- Investointiohjelman 2022-2029 sisältyvien hankkeiden tilanteen päivitys.
- Huomioidaan hankkeiden tarpeen tai kiireellisyyden muutokset – taustalla strateginen tilannekuva ja esille tuodut tarpeet.
- Kustannusarvioiden ja vaikutusten tarkistaminen (mm. uudet hankearvioinnit).
- Perusväylänpidon pienten parantamishankkeiden käsittely väylämuodoittain.
- Hankkeiden priorisointi ja sovitus talouskehyksiin ohjelmakaudelle.

Vaikutusten arvioinnin rooli investointiohjelman valmistelussa

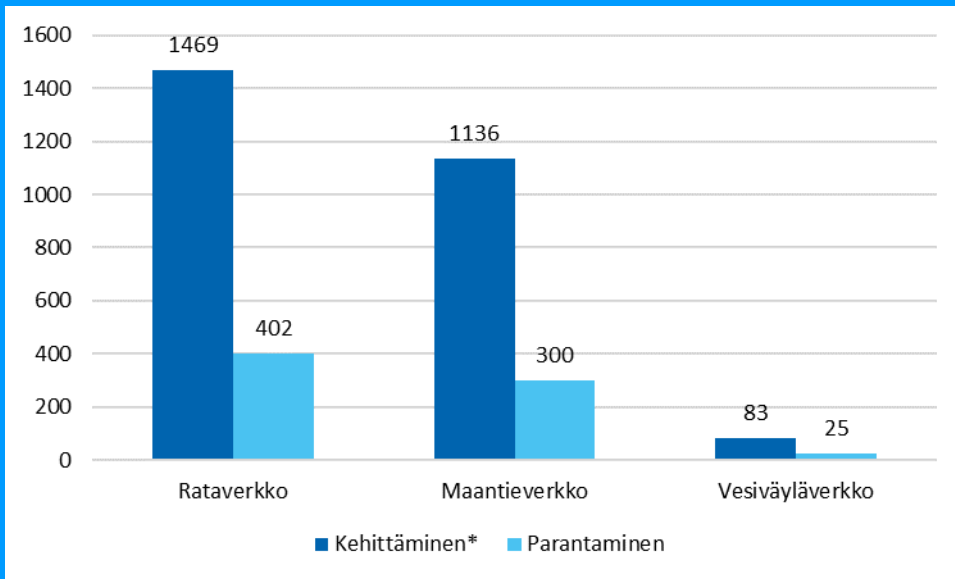
- investointiohjelman vaikutusten arviointi on osa ohjelman valmistelua
- iteroiva suunnittelu tuottaa tietoa
 - luonnosten valmistelu ja niiden vaikutusten arviointi vuorottelevat
 - investointiohjelma kehittyy arvioinnin perusteella tavoiteltuun suuntaan
- investointiohjelman vaikutusten arvioinnilla on kaksi tehtävää
 1. Hankkeiden priorisointi ohjelmaversioita muodostettaessa
 2. Investointiohjelman kokonaisvaikutusten arviointi
- lakisääteinen: Laki 200/2005, ns. SOVA-laki,
 - 3 § Yleinen velvollisuus selvittää ympäristövaikutukset

Vaikutusten arviointimenetelmät investointiohjelman valmistelussa

- Investointiohjelman vaikutukset kootaan ja arvioidaan kolmella tasolla
 1. hanketaso
 2. väylämuodon taso
 3. koko investointiohjelman taso
- Vaikutusten arvioinnissa pyritään näkemään vaikutusketjut ja näkökulmien riippuvuussuhteet.
- Vaikutusten arvioinnissa käytetään avuksi **vertailupohjaa**.
- Ohjelman vaikutuksia, saavutettavia hyötyjä ja haittoja verrataan
 - nykytilaan
 - tulevaisuuden tilanteeseen, jossa investointiohjelman hankkeita ei toteuteta

Investointiohjelma

2023-2030 talouskehys väylämuodoittain

- **Kehittämisen talouskehys: 2 688 M€**
(muutos edelliseen + 369 M€)
- **Parantamisen talouskehys: 727 M€**
(muutos edelliseen -73 M€)*
- Lähtökohtana Liikenne 12 -suunnitelman valtion rahoituskehys väylämuodoittain (kehittämisen osalta sitomaton rahoitus, parantamisen rahoitus Liikenne 12 mukainen vuosittainen keskimääräinen rahoituskehys).
- Talouskehys sisältää 450 M€ rahoitusta vuodesta 2031 eteenpäin jatkuville hankkeille.*
- Liikenne 12 -suunnitelma sisältää myös MAL-kaupunkiseutujen yhteisrahoitteisiin hankkeisiin kohdistettavaa rahoitusta 661 M€, josta osa kohdistuu valtion väyläverkolle. MAL-rahoitus ei sisälly investointiohjelman talouskehykseen.

Tieverkko

- Lähtökohtana on valtakunnallisesti merkittävimmät kehittämistarpeet tieverkon toimivuuden kannalta.
- Kehittämisrahoitusta kohdistetaan elinkeinoelämän toimintaedellytysten, työmatkaliikenteen tarpeiden ja liikenneturvallisuuden parantamiseen.

Tieverkon investointihankkeet

- **Pääväylien palvelutasopuutteita** korjataan isoilla kehittämishankkeilla sekä pistemäisissä kohteissa ympäri Suomen. Toteutukseen esitetään parhaat kehittämishankkeet sekä joukko pienempiä parantamistoimenpiteitä alueellisesti kattavasti.
- **Muun tieverkon** rahoitus kohdistuu kriittisten siltojen korjaamiseen. Lisäksi tehdään vaativa painumakorjaus ja parannetaan satamayhteyttä Oulussa. Lisäksi tehdään pienempiä liikenneturvallisuutta ja palvelutasoa säilyttävää tai parantavaa hanketta.
- **Muiden kuin MAL-seutujen tiehankkeet** koostuvat kohteista, joissa alueen toimijoilla voisi olla intressiä osallistua toteuttamisen kustannuksiin.
 - Lisäksi tähän kokonaisuuteen kuuluu **seudullisten pyörätieverkkojen ja laatukäytävien kehittäminen** valtion ylläpitämällä väyläverkolla.

Investointiohjelman 2023-2030 valmistelu tieverkon osalta

- Kehittämistarpeita on moninkertaisesti Liikenne 12 -suunnitelmassa esitettyyn rahoitustasoon nähden.
- Investointiohjelman 2023-2030 ehdolla olevien uusien kehittämishankkeiden kokoaminen ja arviointi.
 - Lähtökohtana investointiohjelmassa 2022-2029 tunnistetut ohjelman ulkopuolelle jääneet merkittävimmät kehittämishankkeet (5 kpl, noin 500 M€),
 - Muut tärkeimmät ja vaikutuksiltaan parhaat tiehankkeet valtakunnallisesti ja alueellisesti.
- Hankkeiden ja hankekokonaisuuden vaikutusten arviointia ja perusteluita selkeytetään.

Maanteiden perusväylänpidon parantamishankkeet osana investointiohjelmaa

- Liikenne 12 -suunnitelman mukaisesti rahoitusta kohdistetaan seuraavasti:
 - Välttämättömiin alueellisiin elinkeinoelämän kohteisiin 20-25 milj. euroa vuodessa,
 - Liikenneturvallisuutta parantaviin kohteisiin, kuten pieniin tie- ja liittymäjärjestelyihin 5-10 milj. euroa vuodessa,
 - Kävelyä ja pyöräilyä edistäviin kohteisiin valtion väyläverkolla 10 milj. euroa vuodessa,
 - Ratoihin ja maantieverkkoihin liittyvään liityntäpysäköintiin valtion väyläverkolla 2-5 milj. euroa vuodessa.
- Investointiohjelmassa parantamishankkeiden rahoituksesta noin 1/2 kohdistetaan nimettyihin hankkeisiin.
- Loput noin 1/2 rahoituksesta kohdistetaan myöhemmin nimettäviin parantamishankkeisiin ja pienempiin kohteisiin Liikenne 12 -suunnitelman mukaisesti.
- **Väylävirasto ja ELY-keskukset päättävät perusväylänpidon hankkeiden toteutuksesta.**

Rataverkko

- Lähtökohtana on valtakunnallisesti merkittävimmät tarpeet rataverkon toimivuuden kannalta.
- Rahoitusta kohdistetaan niin kehittämisessä kuin perusväylänpidon parantamisessa Liikenne12-suunnitelman teemojen mukaisesti.

Rataverkon investointihankkeet

Liikenne 12 suunnitelman mukaisesti

L 12 kehittämisen teemat:

- Rataverkon toimivuuden ja välityskyvyn kannalta kriittisimmät ja vaikuttavimmat kohteet (ml. isot peruskorjaukset).
- Rataverkon välityskyky maakuntakeskusten välillä, ml. poikittaisyhteydet
- Asemanseutujen ja ratapihojen toimivuus, ml. raakapuun kuormauspaikat
- Muu kuin pääväyläverkko (ml. vähäliikenteinen), välttämättömät korjaukset ja kehittäminen.

IO:n päivityksissä 2023-30:

1. Käydään läpi mahdolliset muutokset ohjelman sisältämiin hankkeisiin.
2. Arvioidaan uusia ohjelmaan nostettavia hankkeita
3. Hankearviointeja täydennetään ja päivitetään

Rataverkon perusväylänpidon parantamishankkeet osana investointiohjelmaa

- Liikenne 12 -suunnitelman mukaisesti rahoitusta kohdistetaan seuraavasti:
 - Kaupunkiseutujen kestävä liikumisen edistäminen (2–5 milj. euroa/vuosi)
 - Tasoristeysturvallisuus (15–20 milj. euroa/vuosi),
 - Merkittävien linjaosuuksien ja ratapihojen toimivuuden parantaminen (10–20 milj. euroa/vuosi)
 - Raakapuun kuormauspaikkojen parantaminen (2–5 milj. euroa/vuosi).
- Investointiohjelmassa 2022-2029 parantamishankkeita käsiteltiin yleisemmällä tasolla, päivityksessä 2023-2030 tarkoituksena on avata myös kohteita. Kaikkea rahoitusta ei kuitenkaan kohdisteta nimetyille hankkeille.
- Teemoista linjaosuuksien ja ratapihojen toimivuuden parantamiseen sisältyy muita teemoja laajemmin erityyppisiä toimenpiteitä.
- **Väylävirasto päättää perusväylänpidon hankkeiden toteutuksessa.**

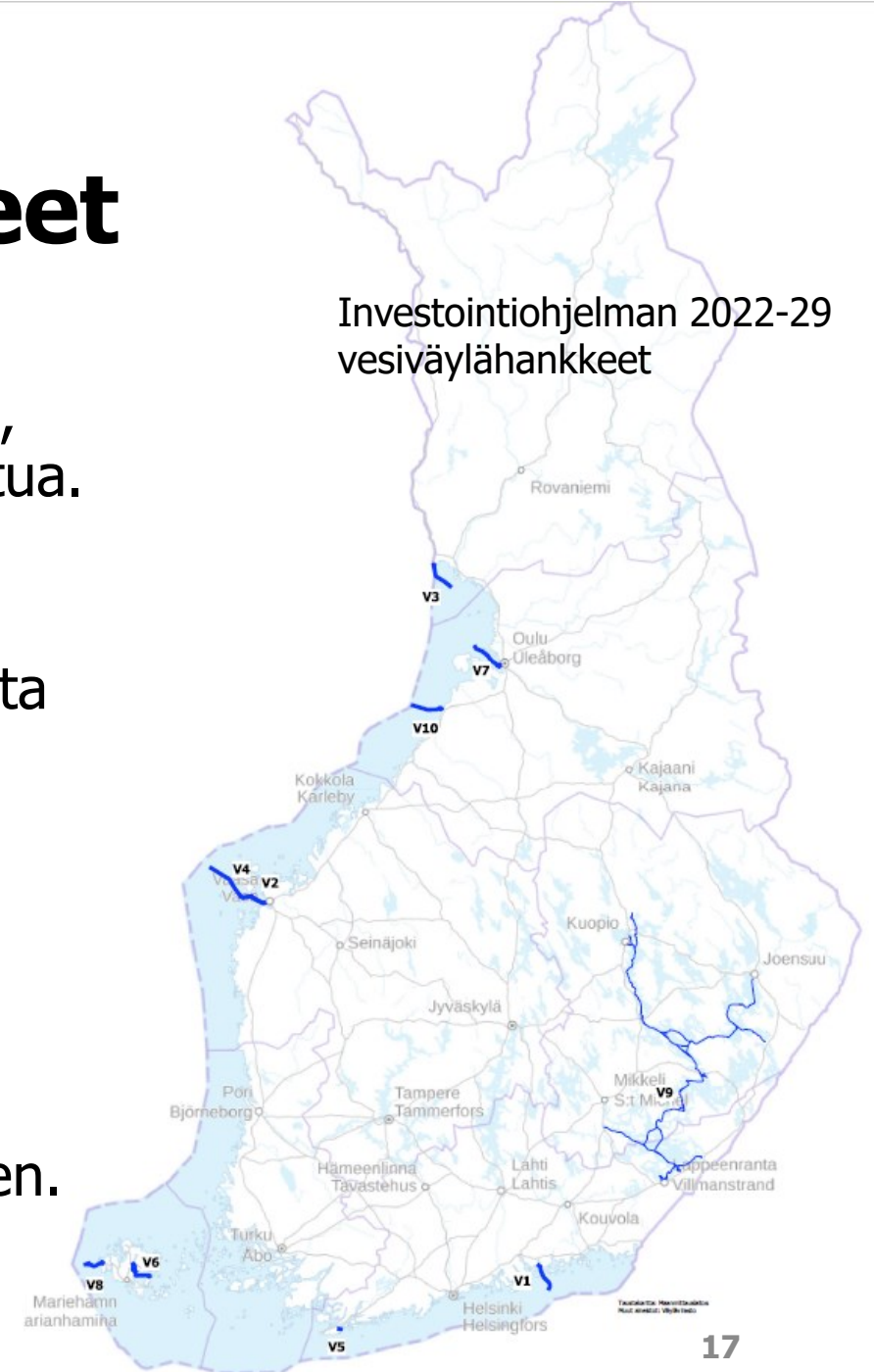
Vesiväylät

- Lähtökohtana on vesiväylästä infraan kohdistuvat kehittämissarpeet.
- Ohjelmasta on rajattu pois talvimerenkulun palvelut (mm. jäänmurto).
- Liikenne 12 -suunnitelma on asetettu tavoitteeksi myös älykkäiden turvalaitteiden lisääminen.

Vesiväylien investointihankkeet

- Jo päätettyjen hankkeiden jälkeen ei ole nähtävissä selkeää yksittäistä isoa vesiväylien kehittämishanketta, jonka toteutus olisi yhteiskuntataloudellisesti perusteltua.
- Tunnistettu useita keskikokoisia ja pienempiä parantamiskohteita, joiden toteutus on kuljetusvarmuuden ja väylän liikennöitävyyden kannalta perusteltua.
- Hankkeissa voi tapahtua nopeitakin muutoksia elinkeinoelämän muutosten myötä – huomioitava ohjelmaa päivitettäessä.
- Vesiväylähankkeiden merkittävät vaikutukset ovat kuljetusten kustannustehokkuuden parantuminen ja alueiden kansainvälisen saavutettavuuden paraneminen.

Vesiväylien perusväylänpidon parantamishankkeet osana investiohjelmaa

Kohdennetaan Liikenne12 -suunnitelman mukaisesti älykkäiden turvalaitteiden lisäämiseen vesiväylästä.

- Älyväylän jatkokehityssuunnitelmien valmistuttua **lisätään älykkäiden turvalaitteiden käyttöä** suunnitelman mukaisesti.
- Lisätään **kaukohallinnassa olevien turvalaitteiden käyttöä** merenkulun turvallisuuden parantamiseksi kauppamerenkulun väylillä.

Hankkeiden toteutusjärjestys

- IO 2022-2029:ssa tuotiin esiin hankkeiden **toteutusvalmius** (hankekorit 1A ja 1B).
- Keskustelussa myös, pitäisikö hankkeiden **toteutusjärjestykseen** ottaa kantaa.
- Mikä olisi sopiva tapa ja tarkkuustaso toteutusjärjestyksen käsittelyyn?
 - hankkeiden kuvauksissa?
 - hankekorien avulla?
- Tarkoituksena antaa jatkossakin monipuolinen tarjotin hankkeita eduskunnan päätöksentekoa varten.

Esimerkkejä mahdollisista toteutusjärjestykseen vaikuttavista tekijöistä:

- valmius toteutuspäätökseen
- kytkentä elinkeinoelämän investointiin tai maankäytön kehittämiseen
- kytkentä toiseen väylähankkeeseen
- tulevat CEF-rahoitushaut
- merkittävät vaikutukset
- TEN-T-vaatimusten täyttäminen
- markkinatilanne

MAL- ja CEF-hankkeet investointiohjelmassa 2023-2030

MAL-kaupunkiseutujen yhteisrahoitteiset hankkeet

- Tuodaan tietoa vaikuttavista valtion väyläverkon hankkeista. MAL-hankkeet eivät kuitenkaan sisälly investointiohjelmaan tai sen talouskehykseen.
- Väylävirasto ja Traficom muodostavat yhteisen asiantuntijanäkemyksen valtion ja kuntien verkolle kohdistuvista toimenpiteistä seuraavien MAL-sopimusneuvottelujen pohjaksi.

TEN-T-vaatimukset ja CEF-hankkeet

- TEN-T-asetusuudistuksessa päivitetään TEN-T-verkon vaatimuksia ja verkon laajuutta.
 - Asetus valmistuu arviolta 6/2022 mennessä, jolloin tiedetään valitut kriteerit.
 - Muutosten vaikutuksia investointiohjelmaan arvioidaan seuraavalla päivityskierroksella.
- Investointiohjelmassa tunnistetaan CEF-potentiaaliset hankkeet, joille voidaan hakea tukea kansallisen rahoituspäätöksen jälkeen.

Miten investointiohjelman toteutumista seurataan?

- Investointiohjelman rahoitustason toteutuminen
 - Investointiohjelman talouskehyksen (Liikenne 12 perustuva) vs. määrärahapäätösten toteutuminen (kehys- ja talousarviopäätökset)
- Investointihankkeiden toteutuminen
 - Hankkeiden toteutuspäätökset ja väylämuotokohtaisten teemojen toteutuminen
- Investointiohjelman arvioitujen vaikutusten toteutuminen
- Hankkeiden suunnitelma- ja toteuttamisvalmius
- Investointiohjelman toteutumisen seuranta kytkeytyy Liikenne 12 -suunnitelman toteutumisen seurantaan.

Valmistelun eteneminen ja aikataulu

- Saman sisältöiset alueelliset keskustelutilaisuudet
 - 1.3.2022
 - 4.3.2022
 - 9.3.2022
 - 10.3.2022
- Investointiohjelma 2023-30 lausunnoilla huhtikuussa 2022
- Lausuntojen käsittely ja investointiohjelman viimeistely touko-kesäkuussa 2022
- Investointiohjelma 2023-30 julkaistaan kesäkuussa 2022

Väylävirasto
Trafikledsverket